

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

lukiouudistus@minedu.fi

Iltakoulujen liitto IKLO ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Viite: OKM/41/010/2017

Iltakoulujen liitto (IKLO ry) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto lakiesitysluonnoksesta. Iltakoulujen liittoon kuuluu aikuislukioiden ja -linjojen ylläpitäjiä, Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry sekä Aikuislukioiden opettajat AIO ry.

Pidämme lukiouudistusta tervetulleena ja katsomme, että esitellyt lakimuutokset antavat mahdollisuuden kehittää maan lukiokoulutusta oikeaan suuntaan, myös aikuisten lukiokoulutuksen osalta, lukiouudistusyksikölle hallituksen toimesta asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Lakiuudistus tarjoaa koulutuksen järjestäjille uusia ja hyödyllisiä keinoja oppilaitosten toimintakulttuurin, opiskelijoiden yksilölliset tarpeet paremmin huomioivien opiskelumuotojen ja oppiaineiden välisen yhteistyön kehittämiseen. Uudistuksen keskiössä oleva opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittäminen lukio-opintojen aikana mm. nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen sekä yksilöllisempien ja joustavien opintopolkujen ja myös korkea-asteen opintojen avulla mahdollistaa lukiokoulutuksen nykyaikaistamisen tulevia haasteita varten.

Pidämme uudistuksessa siitä, että koulutuksen järjestäjille annetaan jatkossa nykyistä laajemmat mahdollisuudet päättää opintojaksoista ja opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä. Tämä luo koulutuksen järjestäjälle lisävapauksia opintojen käytännön toteuttamisessa paikallisesti järkevällä tavalla. Uudistuksessa olisi tältä osin voitu mennä pidemmälle ja suoda koulutuksen järjestäjälle oikeus päättää opintojaksojen laajuudesta myös syventävien opintojen osalta. Perustelu nyt esitetyn rajauksen osalta on ymmärrettävä mutta lukion pirstaleisuuden vähentämiseksi olisi myös syventävien opintojen opintojaksojen jättäminen koulutuksen järjestäjän päätettäväksi voinut olla perusteltua. Ymmärrämme myös, ettei valinnaisuuden lisääminen tuntijakoon (keskittyneempien opintojen mahdollistaminen lukiokoulutuksen yleissivistävyyden silti säilyessä) ollut tällä uudistamiskierroksella käytännön syistä mahdollista.

Koulutuksen järjestäjille siirtyvä oikeus päättää opintokokonaisuuksista tuottaa jatkossa käytännön ongelmia: suoritettujen opintojaksojen hyväksi lukeminen ja osaamisen tunnustaminen opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta toiseen muuttuu nykyistä monimutkaisemmaksi. Tulevissa opetussuunnitelman perusteissa tuleekin kiinnittää huomio tämän ongelman ratkomiseen.

Erityisesti hyvää uudistuksessa kannaltamme on, että lakiesitys huomioi aikuisten lukiokoulutuksen järjestäjien ja aikuisopiskelijoiden tarpeet. On erinomaisen tärkeää, että aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen oma tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet säilyvät myös jatkossa. Tärkeää on myös, että mahdollisuus aineopiskeluun säilyy nykyisellään, koska jatkossa osaamisen täydentäminen on korkea-asteen opintoja ja työelämää varten entistä tärkeämpää ja koska korkea-asteelle hakeutumisessa lukiokoulutuksella ja ylioppilastutkinnolla on myös jatkossa entistä suurempi painoarvo. Samoin on hyvä, että mahdollisuus opintojen suorittamiseen neljän vuoden aikana säilyy, koska monille aikuisopiskelijoista opintojen hitaampi suoritusaste on elämäntilanteeseen liittyvistä syistä välttämätön.

Pidämme myös hyvänä opintojen ohjauksen ja opiskelijoille tarjottavan oppimisen tuen nostamista keskiöön lukiouudistuksessa. Koska lukio-opintojen voi olettaa entisestään henkilökohtaistuvan uudistuksen myötä, tarvitsee opiskelija opintojensa onnistumisen tueksi tehokkaampaa ohjausta. Ohjauksen merkitys korostuu aikuisten lukiokoulutuksessa, johon opiskelijat usein siirtyvät nuorten lukio- tai ammatillisesta koulutuksesta ja jossa myös monilla on oppimiseen liittyviä vaikeuksia ja jopa riski pysyvään syrjäytymiseen opintopolulta. Lakiuudistuksessa valitut keinot ohjauksen lisäämiseen opintojen eri vaiheissa vaikuttavat mielestämme järjeviltä. Ohjausveloitteesta aiheutuu koulutuksen järjestäjälle kustannuksia, jotka voivat erityisesti aikuisten lukiokoulutuksessa olla hieman arvioitua suurempia, mikä on otettava huomioon lukiokoulutuksen rahoituksessa.

Oppiaineita ja niihin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei uudistuksessa ymmärrettävistä syistä ole muutettu. Pidämme kuitenkin erittäin kannatettavana opintopisteiden ja laajempien opintojaksojen käyttöönottoa. Uudistus mahdollistaa laaja-alaisemman ja syvemmän oppimisen tuottamista ja helpottaa korkea-asteella vaadittavien opiskelutaitojen kehittymistä ja myös siirtymää näihin opintoihin.

Aikuisten oppimäärä laajenisi uudistuksessa kahden opintopisteen eli yhden kurssin verran (90 opintopisteeseen) mutta samalla aikuisille annettavan opetuksen määrä laskisi nykyisestä hieman, ilmeisesti teknisen pyörityksen vuoksi. IKLO ry hyväksyy aikuisten oppimäärän laajentamisen ja toivoo, että tämä lisäkurssi olisi pakollinen opinto-ohjauksen kurssi. Pyydämme ministeriötä kuitenkin korjaamaan aikuisille tarkoitetun opintojakson keston opintopistettä kohden nykyistä vastaavaan tuntimäärään, jotta muussa tapauksessa väistämättä syntyviltä TES-/VES-ongelmilta voidaan välttyä (työ- ja virkaehtosopimuksissa palkat on sidottu kurssien opetuksen määrään).

Kiitämme lukiouudistusyksikköä sidosryhmien hyvästä kuuntelemisesta ja nopealla aikataululla toteutetusta korkealaatuisesta lakiesitystekstistä.

Iltaakoulujen liitto esittää seuraavat pykäläkohtaiset kommentit ja muutosehdotukset:

Lukiolaki:

2 § Lukiokoulutuksen tarkoitus

On hyvä, että lukiokoulutuksen erityisyys korkeakouluopintoihin valmistavana itsenäisenä koulutusmuotona tuodaan selkeästi esiin.

3 § Koulutuksen järjestäjät

Pidämme hyvänä, että nykyiset järjestäjämuodot säilyvät. Pykälästä on poistettu maininta oppilaitoksista, joissa lukiokoulutusta voidaan järjestää (nykyisin: "... lukioissa, aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa"). Oman oppilaitosmuotomme toimintaedellytysten turvaamiseksi pitäisimme hyödyllisenä aiemman muotoilun säilyttämistä lakitekstissä.

4 § Koulutuksen järjestämisluvan myöntämisedellytykset

Pykälän neljännessä momentissa todetaan, että järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella. Järjestämisluvan myöntämisen edellytysten tulee olla avoimia ja järjestäjämuodon suhteen ylläpitäjäneutraaleja ja tasaveroisia.

5 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Säännökseen esitetyt muutokset ovat perusteltuja ja tervetulleita, mm. hallinnon yleisten oikeusperiaatteiden toteutumisen takaamiseksi. On tärkeää, että koulutuksen järjestäjillä on oikeus tehdä tarvittavia korjaavia toimenpiteitä, mikäli pykälässä mainittuja puutteita luvan edellytyksissä havaitaan.

8 § Yhteistyö ja koulutuksen hankkiminen

Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Esitetyt muutokset ovat kannatettavia ja helpottanevat mm. siirtymää korkea-asteelle. Opintopisteiden käyttöön otto luonee tiiviimmän ja ymmärrettävämmän jatkumon toisen ja korkea-asteen välille. Koulutuksen järjestäjät hyötyisivät varmasti viranomaisen antamasta tarkemmasta ohjauksesta korkea-asteen yhteistyön järjestämisen osalta ja ministeriöstä saadun tiedon mukaan ohjeistusta ollaan myös koulutuksen järjestäjille toimittamassa.

10 § Oppimäärien tavoitteelliset suorittamisajat, mitoitus ja laajuus

Erittäin hyvä on IKLO ry:n mielestä se, että lukiokoulutusta järjestettäisiin edelleen erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Hyvänä uudistuksena liitto pitää myös opintopisteiden ja laajempien opintojaksojen käyttöönottoa.

Lakiesitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa s. 44–45 todetaan, että opintojaksot pisteytettäisiin niiden edellyttämän työmäärän mukaan ja ne kestäisivät nuorille tarkoitettussa koulutuksessa keskimäärin 14 h 15 minuuttia opintopistettä kohden ja aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa keskimäärin 9 tuntia opintopistettä kohden. Tämä vastaisi lakiesityksen mukaan nykyisen lukioasetuksen 1 § säännöksiä, kun huomioidaan aikuisille tarkoitettuna oppimäärän ehdotettu laajeneminen nykyisestä 2 opintopisteellä eli 1 kurssilla. Muunnos ei kuitenkaan ole aivan tarkka ja lausuntomme tekstiosassa olemme käsitelleet TES-/VES-ongelmaa, joka aiheutuu opintojakson keston supistumisesta aikuisilla 9 tuntiin opintopistettä kohden nykytilaa vastaavasta n. 9h 8m:sta. Toivomme, että myöhemmin annettavassa asetuksessa säädetään aikuisten lukiokoulutuksessa opintopistettä kohti annettavan opetuksen määräksi nykytilaa vastaten keskimäärin 9h 8min. Opintojakson keston määrittelyn tuottamista tulkintaongelmista ja opintojakson opiskelijalle tuottamasta työskentelymäärästä on keskusteltu runsaasti lukiouudistuksen seuranta- ja pyöreän pöydän ryhmissä ja IKLO ry odottaa kiinnostuneena määrittelyyn mahdollisesti tehtäviä muutoksia.

11 § Oppimäärän sisältö, 12 § Opetussuunnitelma, 13 § Opintojen järjestäminen

Ilta- ja loppukoulujen liitto pitää kannatettavana sitä, että laissa säädettäisiin nykyistä laajemmista opintokokonaisuuksista ja että koulutuksen järjestäjät saisivat jatkossa nykyistä laajemmat mahdollisuudet päättää opintojaksoista ja opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä. Tämä edesauttaisi merkittävästi koulutuksen tarkoituksenmukaista paikallista järjestämistä. Ristiriidassa esitetyn pääsäännön kanssa on kuitenkin lakiesityksessä esitetty ratkaisu opiskelijan valinnanvapauden turvaamiseksi rajata koulutuksen järjestäjän em. oikeutta syventävien opintojen järjestämisen osalta. On vaikeaa arvioida esitetyn mallin vaikutuksia: syventävien opintojen tarjonnan rajaaminen tällä tavalla voi edesauttaa opintojen nykyisen pirstaleisuuden jatkumista. Laajempien opintojaksojen muodostaminen voisi esim. lyhyiden kielten opintoihin sitouttamisessa olla hyvin hyödyllistä.

Toivomme, että myöhemmin säädettävä Valtioneuvoston asetus jättää koulutuksen järjestäjille riittävän vapauden opintojen käytännön toteuttamisen suhteen.

On ymmärrettävää, että nuorten ja aikuisten tuntijakoihin ja oppiaineiden välisiin suhteisiin ei tällä uudistuskierroksella varsinaisesti pystytty puuttumaan. Samoin monet yksityiskohdat jäävät ymmärrettävästi myöhemmin annettavilla Valtioneuvoston asetuksilla ratkaistaviksi. Asetuskokoelman puuttuminen vaikeuttaa kuitenkin jonkin verran kokonaisuuden arviointia.

16 § Uskonnon ja elämäntietämisen opetus

Aikuisille tarjottavaa etiikan tai katsomusaineiden kurssia ei vain saada aikaiseksi. Pykälän viimeisessä momentissa on kirjoitusvirhe, sen tulisi kuulua nykyisen lain mukaisesti ”Opiskelijalle, joka suorittaa lukiotutkintoa *aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan*, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäntietämistä.”

21 § Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Pykälän neljännessä momentissa säädetään, että aikuislukioon voidaan ottaa alle 18-vuotias hakija vain erityisistä syistä. Tarkennettu säännös alaikäisen ottamiseen liittyvästä päätöksentekomenettelystä on lain tasolle nostettuna perusteltu ja selkeä.

25 § Oikeus saada opetusta ja opintojen ohjausta, 26 § Henkilökohtainen opintosuunnitelma

Ilta- ja aikuislukion liitto pitää hyvänä opiskelijoiden oikeutta saada ohjausta opintojen hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyen myös lukion oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjausvelvoite asetetaan sille koulutuksen järjestäjälle, jonka oppilaitoksessa lukion oppimäärä on suoritettu. Myös opiskelijan henkilökohtaisesta opintosuunnitelmasta annettu esitys on kaikin tavoin kannatettava ja sinänsä vastaa aikuislukioiden todellisuutta jo nyt.

Ohjausvelvoitteesta aiheutuu koulutuksen järjestäjälle kustannuksia, mikä on otettava huomioon lukiokoulutuksen rahoituksessa.

Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta:

6 a § Kokeiden uusiminen

Hyväksytyt kokeet uusimiskerrat voisi rajoittaa kolmeen. Rajaton uusimisoikeus lisää kustannuksia ja voi aikuislukioissa tuottaa resurssiongelmia. Rajaton uusimisoikeus on yksilön valinnanvapauden ja elämäntilanteen täyden huomioimisen kannalta ja myös yo-tutkinnon merkityksen korostuessa jatko-opintoihin pyrittäessä sinänsä perusteltu.

Ministeriöstä saadun tiedon mukaan ylioppilastutkintoa saatetaan myöhemmin tänä vuonna uudistaa siten, että hylätyn kokeen voisi jatkossa uusia rajattomasti tutkinnon vanhenematta. Tämä olisi aikuislukioiden kokelaita ja myös nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisyä ajatellen hyvin tärkeä uudistus.

Helsingissä ja Oulussa, 7.3.2018

Panu Kela
Puheenjohtaja
Ilta- ja aikuislukion liitto IKLO ry

Mauri Ronimus
Puheenjohtaja
Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Aikuislukioita ja -linjoja edustava Iltakoulujen liitto IKLO ry pitää lukiouudistusta tervetulleena ja katsoo, että esitellyt lakimuutokset antavat mahdollisuuden kehittää maan lukiokoulutusta oikeaan suuntaan.

Lakiuudistus tarjoaa koulutuksen järjestäjille hyödyllisiä keinoja oppilaitosten toimintakulttuuriin, opiskelijoiden yksilölliset tarpeet paremmin huomioivien opiskelumuuotojen ja oppiaineiden välisen yhteistyön kehittämiseen. Uudistuksen keskiössä oleva opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittäminen mahdollistaa lukiokoulutuksen nykyaikaistamisen tulevia haasteita varten.

Iltakoulujen liitto pitää kannatettavana opintopisteiden ja laajempien opintojaksojen käyttöönottoa. Uudistus mahdollistaa laaja-alaisemman ja syvemmän oppimisen tuottamista ja helpottaa korkea-asteella vaadittavien opiskelutaitojen kehittymistä ja myös siirtymää näihin opintoihin.

Pidämme uudistuksessa myös siitä, että koulutuksen järjestäjille annetaan jatkossa nykyistä laajemmat mahdollisuudet päättää opintojaksoista ja opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä. Tältä osin olisi koulutuksen järjestäjille voitu suoda oikeus päättää opintojaksojen laajuudesta myös syventävien opintojen osalta. Kannattamamme uudistus tuottaa myös kuitenkin opintojaksojen hyväksi lukemiseen ja osaamisen tunnustamiseen liittyviä käytännön ongelmia, jotka on hyvä huomioida tulevissa opetussuunnitelman perusteissa.

Eryteisesti hyvää uudistuksessa on aikuisten lukiokoulutuksen järjestäjien ja aikuisopiskelijoiden tarpeiden huomioiminen. On erinomaisen tärkeää, että aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen oma tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet säilyvät myös jatkossa. Tärkeää on myös, että mahdollisuus aineopiskeluun säilyy nykyisellään, koska jatkossa osaamisen täydentäminen on korkea-asteen opintoja ja työelämää varten entistä tärkeämpää ja koska korkea-asteelle hakeutumisessa lukiokoulutuksella ja ylioppilastutkinnolla on myös jatkossa entistä suurempi painoarvo. Samoin aikuisopiskelijoiden kannalta on hyvä, että mahdollisuus opintojen suorittamiseen neljän vuoden aikana säilyy.

Pidämme myös hyvänä opintojen ohjauksen ja opiskelijoille tarjottavan oppimisen tuen nostamista keskiöön lukiouudistuksessa. Koska lukio-opintojen voi olettaa entisestään henkilökohtaistuvan uudistuksen myötä, tarvitsee opiskelija opintojensa onnistumisen tueksi tehokkaampaa ohjausta. Ohjauksen merkitys korostuu aikuisten lukiokoulutuksessa, johon opiskelijat usein siirtyvät nuorten lukio- tai ammatillisesta koulutuksesta ja jossa myös monilla on oppimiseen liittyviä vaikeuksia. Ohjausvelvoitteesta aiheutuvat kustannukset on huomioitava lukiokoulutuksen rahoituksessa.

Iltakoulujen liitto hyväksyy aikuisten oppimäärän laajentamisen ja toivoo, että tämä lisäkurssi olisi pakollinen opinto-ohjauksen kurssi. Vaadimme ministeriötä korjaamaan aikuisille tarkoitetun opintojakson keston opintopistettä kohden (9 h) nykyistä vastaavaan tuntimäärään.